

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Nanortalik 18. november 2013

Vilhelm Lyngø Hard/aqutsisoq – ordstyrer

Borgmester Jørgen Wæver Johansen/

Ataatsimiititsinermit takkuttut taama amerlatigimmata nuannaarutigaaara.

Ukiut tallimat kingulliit ingerlaneranni 500-it sinnerlugit kujataaniit nuussimapput. Innutaasut periarfissaqarfiusunut nuuttarput, aammalu ilaqtanik pilersuisinnaassagaanni suliffissaqarnissaq pisariaqarpoq.

Tamatuma kingunerisaanik akileraarutinit isertitassanut tunngaviusut ikilippata sullissinerup pitsaassusaa pitsaannginnerulertarpoq. Taamaattumik nutaanik inuussutissarsiutinik pilersitsisariaqarpugut, tamannalu pippat innuttaasunut sullissisarneq pitsaanerulissaaq. Aatsitassarsiorfimmik ingerlatsineq periarfissat annertuut ilagisussaavaat, taamaattumillu suliassaqarfik taanna ineriartortinneqartariaqarpoq.

2001-ip missaani misissuinerit aallartittut maannakkut inatsimmut naapertuuttumik pīaanissamut qinnuteqaateqartoqarneranik kinguneqarsimmata nuannaarutigaarput, aammalu misissuinerit maannakkut kommunimi maani tusarniaassutigineqarput. Tassa taanna unnummut ataatsimiititsinerimi sammeneqassaaq. Innuttaasut suliap taassuma ingerlaneranut malinnaqqissaarnissamut periarfissaqartariaqarput, aammalu suliffeqarfiit sapinngisamik annertunerpaamik peqataatinneqartariaqarput. Tassami suliassat taamaattut kommunimut iluaqutaanissaat tamatta soqutigisaraarput. Maannakkut apeqquteqarnissassinut periarfissaqarput, taakkua allatorneqassapput aammalu Naalakkersuisut isummerfigisassaannut aalajangiinissamut tunngaviusunut ilaatinneqassallutik.

Suliniutit Killavaat Alannguannit ittit pisariaqartippavut. Innuttaasut misigisimagunik isummersuutiminnik oqariartuuteqarnissamut periarfissaqarsimanatik, tamatumunnga ataatsimiititsinerimi matumani maannakkut periarfissaqarput. Taamaattoqanngippat 2. december 2013 tikillugu tusarniaaneq ingerlasussaavoq.

Jeg er glad for at der er kommet så mange til mødet.

I løbet af de sidste 5 år er over 500 flyttet fra regionen. Indbyggerne flytter dertil hvor der er muligheder, og skal man kunne forsørge sin familie, så kræver det at der er arbejde at få.

Det betyder, at serviceniveauet falder når skatteindtægtsgrundlaget falder. Derfor skal vi have nye erhverv op og køre, og når det sker så vil serviceniveauet overfor borgerne blive bedre. Minedriften vil være en af de store muligheder, og dette område skal derfor udvikles.

Vi er glade for at de undersøgelser, der startede omkring 2001, nu er resulteret i en, helt i tråd med lovgivningen, ansøgning om udnyttelse, og undersøgelserne er nu genstand for høringer her i kommunen. Det er det aftenens møde handler om. Det skal være sådan, at borgerne vil have mulighed for at følge nøje med denne proces, og virksomhederne skal inddrages mest muligt. For vi er alle interesseret i at projekter

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

af denne slags skal komme kommunen til gavn. Det er nu I kan stille spørgsmål, disse vil blive noteret og vil blive inddraget i det beslutningsgrundlag som Naalakkersuisut skal forholde sig til.

Initiativer som det i Killavaat Alannguut har vi brug for. Har befolkningen en følelse af, at man ikke har haft mulighed for at give sit mening til kende, har man nu mulighed for det via dette møde. Ellers varer høringsperioden frem til 2. december 2013.

Naalakkersuisoq for Erhverv og Råstoffer, Jens-Erik Kirkegaard/ Inuussutissarsiornermut Aatsitassaqaqarnermullu Naalakkersuisoq, Jens-Erik Kirkegaard

Tanbreezip Killavaat Alannguanni aatsitassanik qaqutigooortunik (Eudialytinik) piianissamut suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaalluni ataatsimiisitsinermut tikilluaqqusillunga oqaaseqalaarniarbunga.

Qaqortumi, maani Nanortalimmi, Alluitsup Paani Narsamilu Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaalluni ataatsimiisitsisoqassaaq, taakkunungalu amerlanerpaat peqataanissaat pingaaruteqarpoq.

Naalakkersuisuniit pingaartinneqarpoq tamat soqutigisaqaqatigiillu siunissami aatsitassarsiornermi suliniutissanut peqataaninneqartarlutik sunniuteqartarnissaat.

Naalakkersuisuniit anguniangarput ersarillunnarpoq. Aatsitassaativut aningaasarsiornikkuttu siuariartornermut ineriartortitsinermullu atorineqassapput, aatsitassarsiornermilu suliniutiniit aallaveqartumik suliffeqarfanni sulisoqarnermi akileraarutigut royaltimillu akitsuutigut isertitaqartassavut. Tassami nunatta aatsitassatigut pisuussutai siunissami aningaasarsiornermi tungaviit/nappatit pingaarnerit ilangilluinalertussavaat, taakkulu ikitsuinnaat kisimik iluaqutigissanngilaat, inuiaqatigiilli iluaqutigissavagut.

Qularutigineqassanngilaq suliniut maanna sammmisarput Kujataani suliffissanik nutaanik aamma isertitaqarfiusinnaasunik nutaanik ineriartortitsinissamut periarfissiissammat.

Naalakkersuisuniit pingaartinneqarluni soqutigisarineqarpoq, suliffissat amerlanerpaat Kalaallit Nunaanni pilersinneqarnissaat. Tassa inuussutissarsiornikkuttu suliat annertunerpaat Kalaallit Nunaanni ingerlanneqartassasut. Aamma aatsitassat piianeqartut atortussiariniarlugit suliareqqinneqartarneri nunatsinni ingerlanneqartarnissaat soqutigisaralugu pingaartipparput.

Kisianni una erseqqissarneqartariaqarpoq aatsitassarsiorluni suliniutit aatsaat piviusunnagortinneqartassapput, Kalaallit Nunaanni avatangiisinut, peqqissutsimut sillimaniarnikkullu piumasaaqatit eqquutsinneqaraangata.

Tusarniaalluni ataatsimiisitsinermi matumani Tanbreezip suliniutaanut tungatillugu nalunaarusiat marluk oqaluserineqassapput, tassaasut inuiaqatigiinni piujuartussamik iluaqutaasumik sunniutaasussanik nalilersuineq (VSB) aamma avatangiisinut sunniutaasussanik nalilersuineq (VVM). Nalunaarusiat taakku tamanut ammasumik maanna tusaarniaaassutigineqarput, taakkunungalu isummernissamut periarfissartinneqartoq decemberip ulluisa aappaannut killeqarpoq.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Nalunaarusiat paasiuminartumik saqqummiunneqarnissaat anguniarlugu, Tanbreezimit aamma suliffeqarfimmut attuumassuteqanngitsunit aallartitanit saqqummiussisoqassaaq, Uanga isumara naapertorlugu taamatut saqqummiussisoqarpat, suliniummut tunngatillugu siammasissumik isiginninnissamik tamanna periarfissiissaaq. Saqqummiussisoqareerpat oqaaseqaateqarnissamut aamma Tanbreezimit Namminersorlutillu Oqartussanit aallartitanut apeqquteqarnissamut periarfissaqarluarumaarpoq, apeqqutigiumaakkasilu sapinngisaq tamaat pitsaanerpaamik akissuteqarfiginiarneqartarumaarput.

Ataatsimiinerni tamani allatseqartassaaq, oqaatigineqartut apeqqutigineqartullu tamarmik eqikkarlugit allaaserineqartassapput. Ataatsimiinnernit eqikkaanerit Tanbreezimit tunniunneqassapput, taakkulu tunngavialugit suliffeqarfimmit nalilersuisoqarsinnaavoq, suliniutitut pilersaarutigineqartoq allanngortinneqassanersoq.

Neriuppunga sunniteqarnissamut periarfissaq una atorluarumaarissi, siunnersuuteqarlusi, oqaaseqaateqarlusi imaluunniit isummersuuteqarlusi.

Qujanaq.

Jeg vil gerne have lov til at byde alle velkommen til dette offentlige høringsmøde om Tanbreez projektet ved Killavaat Alannguat.

Der vil blive afholdt 4 offentlige høringsmøder i Sydgrønland om projektet. I Qaqortoq, her i Nanortalik, Alluitsup Paa og i Narsaq. Og i den forbindelse er det vigtigt, at så mange som muligt møder op til høringsmøderne. For Naalakkersuisut er det nemlig vigtigt, at flest muligt borgere og interessenter engagerer sig i de fremtidige råstofprojekter.

Naalakkersuisuts målsætning er klar. Mineralske råstoffer skal skabe vækst og udvikling med indtægter fra royalty og skatter fra nye arbejdspladser forbundet med mineral projekter. For vores fælles råstoffer vil i fremtiden udgøre en markant grundpille i vores fælles økonomi, og skal være til gavn for alle i samfundet – og ikke kun de få.

Der skal ikke herske tvivl om, at det aktuelle projekt vil kunne skabe udviklingsmuligheder i Sydgrønland som helhed med nye arbejdspladser og indtægtsmuligheder. Det er et væsentligt hensyn for Naalakkersuisut at flest mulige arbejdspladser skal skabes i Grønland – det betyder også at så meget af industriaktiviteterne som muligt skal foregå i Grønland. Det gælder også oparbejdning af malmen til mineraler.

Men råstofprojekter skal kun realiseres, hvis de lever op til de krav som Grønland stiller i forhold til miljø, sundhed og sikkerhed.

I dag skal vi diskutere de to rapporter, der omhandler Tanbreez-projektet. Det er rapporterne Vurdering af Samfundsmæssig Bæredygtighed og Vurdering af Virkninger på Miljøet. Begge rapporter er sendt til offentlig høring, som man har mulighed for at kommentere på indtil den 2. december.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

For bedre at kunne forholde sig til de to rapporter, vil der være præsentationer af både selskabet og repræsentanter som ikke er tilknyttet selskabet. Jeg er selv af den opfattelse, at dette vil give et mere nuanceret billede af projektet. Og efter præsentationen vil der blive rig mulighed for at fremkomme med jeres kommentarer og spørgsmål til både repræsentanter fra Tanbreez og Selvstyret. Og så vil vi bestræbe os på at besvare spørgsmålene så godt som muligt.

Der er en referent til hvert af høringsmøderne, der skal sikre at alle jeres spørgsmål og kommentarer bliver noteret. Det sikrer at Tanbreez får en kopi af referaterne, så de dermed kan vurdere om deres planer skal justeres. Jeg håber, at I ville benytte jer af denne mulighed for indflydelse og komme med jeres input, meninger og holdninger.

Naalakkersuisoq for Miljø og Natur Kim Kielsen/ Avatangiisinut Pinngortitamullu Naalakkersuisoq Kim Kielsen

Ataatsimiititsinermut matumunnga taama amerlatigisut takkussimmammata nuannaarutigaa.

1998-miilli Inatsisartut aatsitassanut pilersaarummik suliaqarsimapput nunatta aatsitassarsiornikkut qanoq inerisarneqarsinnaanersoq pillugu takorluuillutik, tassalu aatsitassarsiorneq sukarsuit ilagilissagaat. Taamanikkulli suliaqarnerit aallartinneqarput, aammalu suut tamarmik ingerlaannaq piviusunngortinneqarsinnaanngikkaluartut takusinnaavarput Killaavaat Alannguat pilersaarutit piviusunngortinneqarsinnaanerat qanoq qanitsigilersinnaanersoq assersuutissaavoq.

Maannakkut ilissi innuttaasut isummasi oqaatigisinnaavasi – tassami innuttaasut misigisimassanngillat aalajangiisoqarnerani qarsutiinnarneqarlutik.

Killavaat Alannguanut tunngatillugu misissuinerit takutippaat, avatangiisit pinngortitarlu annertunerusumik sunnerneqassanngitsut.

Naalakkersuisut politikkerat aatsitassarsiornermi ingerlatat ingerlanneqarneranni pinngortitaq avatangiisillu pilliutigineqassanngitsut. Taamaattoq aatsitassarsiornermi ingerlataqarnermi avatangiisit tamatigit sunnerneqartussaapput, kisianni tamanna minnerpaamiitinneqassaaq. Inatsit aalajangersakkanik imaqarpoq, tassanilu sillimaniarnermi iliuusissat pinngortitamik avatangiisinillu illersuinissamut atuuttut erseqqissarneqarput.

Misissuinerit takutippaat sumiiffik aalisagaqartoq, kisianni aamma misissuinerit takutippaat sunniinerit annikitsuinnaasussaasut.

Uanga nammineerlunga Killavaat Alannguanni sumiiffimmiippunga takusinnaasimallugulu, aammalu tamanna nalunaarusiani uppernarsarneqarpoq, avatangiisinut pinngortitamullu sunniinerit annikitsuinnaasussaapput.

Nalunaarusiat maannamut Killavaat Alannguanni suliasamat atatillugu suliarineqarsimasut manna aqutigalugu oqallisiginnaagatsigu nuannaarutigaa, tassami tusarniaanerup ingerlanera innuttaasut qanimut suleqatigalugit pisariaqarpoq.

Jeg er glad for at så mange er kommet til dette møde.

Inatsisartut har siden 1998 diskuteret strategien for hvordan råstofområdet i Grønland kan udvikles, heriblandt også at råstofområdet skal være den 4. søjle i erhvervsudviklingen. Der er igangsat arbejder siden, og selvom alt ikke kan blive virkeliggjort med det samme kan vi se, at Killavaat Alannguat er et eksempel på hvor tæt planerne kan komme på at blive ført ud i livet.

Det er nu at I som borgere skal give udtryk for jeres holdninger – for borgerne skal ikke føle at beslutningerne bliver truffet hen over hovedet på dem.

Undersøgelserne omkring Killavaat Alannguat viser at miljøet og naturen ikke vil blive påvirket i nævneværdig grad.

Det er Naalakkersuisuts politik, at mineaktiviteterne ikke skal ske på bekostning af natur og miljø. Ved mineaktiviteter vil miljøet dog altid blive påvirket, men det skal være på et minimum. Lovgivningen indeholder bestemmelser, og præciserer her forholdsregler, der er gældende for beskyttelse af natur og miljø.

Undersøgelserne viser, at der er fisk i området, men undersøgelserne viser også, at påvirkningerne vil være minimale.

Jeg har selv været på det sted i Killavaat Alannguat, og som jeg kan se det, og det er også underbygget i rapporterne, så vil der ske en meget lille påvirkning af miljø og natur.

Jeg er glad for at vi herigennem nu får mulighed for at diskutere de rapporter, der hidtil er produceret i tilknytning til projektet i Killavaat Alannguat, for høringsprocessen skal ske i tæt samarbejde med borgerne.

Tanbreez-imit:

Fra Tanbreez:

Greg Barnes/Tanbreez

Sumiiffimmi allanik aatsitassaqqarpoq siunissami piiarneqarsinnaasunik. Taamaattumik sulii amerlanerusunik suliffissanik pilersitsinissaq periarfissaqqarpoq.

Der er andre mineraler i området, der kan udvindes fremover. Der vil derfor være muligt at etablere endnu flere jobs.

Nikolaj Peichnik Brandt, MT Højgaard/

Suliassaq pillugu – tassunga link-iliisoqassaaq

Præsentation af projektet – linkes dertil.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Flemming Pagh Jensen (biolog) /Orbicon/

VVM-imut nalunaarusiaq saqqummiunneqarpoq – tassunga link-iliisoqassaaq.

Præsentation af VVM-rapporten – linkes dertil.

Rikke Carlsen - Grontmij/

Inuiaqatigiinni piujuartussamik iluaqutaasumik sunniutaasussamik nalilersuineq
Tassunga link-iliisoqassaaq.

Præsentation af VSB-rapporten – linkes dertil.

Namminersorlutik Oqartussanit

Fra Selvstyret

**Gert Asmund, seniorforsker/DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi & Ole Geertz-Hansen,
seniorforsker/Naturinstituttet**

DEC-p aamma Pinngortitaleriffiup VVM-imik nalilersuinerat siunnersortinit Tanbreez-imut atatinneqartunit
suliarineqarpoq – tassunga link-iliisoqassaaq

DCE og Grønlands Naturinstituts vurdering af VVM'en udarbejdet af de konsulenter, der er knyttet til
Tanbreez. – Linkes dertil.

**Ole Kjær, Departementet for Erhverv og Råstoffer/Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu
Naalakkersuisoqarfik**

Tusarniaanerup ingerlanera aamma Inuiaqatigiinnut tunngatillugu apeqqutit

Tassunga link-iliisoqassaaq.

Høringsprocessen og Samfundsmæssige problemstillinger

Linkes dertil.

Inersuarmit apeqqutit

Spørgsmål fra salen

Josef Korneliusen:

(Ulloq taanna raatiukkut aallakaatitaq innersuussutigaa, tassani ICC-meersaq sammisaq pillugu oqallinnermut peqataalluni).

Tanbreez nunasiaataanertut ittumik ineriartortitsilersimava? Kina politikkimik ingerlatsisuussava Naalackersuisut imaluunniit ingerlatseqatigiiffik?

(Henviser til et radioprogram samme dag, hvor en ICC repræsentant har været med til at diskutere emnet).
Er Tanbreez i gang med at udvikle en ny form for kolonisering? Hvem skal føre politiken, Naalackersuisut eller et selskab?

Greg Barnes/Tanbreez/

Sulisusat sapinngisamik amerlanerpaat nunaqavissuunissaat, aammalu suliap ingerlanerani sapinngisamik siusinnerpaami tamatuma pinissaa sulissutigaarput, tassani tamanna aningaasaqarnikkut iluaqutissarsiffiunerpaajusussaavoq. aallaqqaataani aqutsisut arlallit nunanit allaneersuussapput, kisianni nunaqavissuni takoreerparput suliassat sulluunniit sularinissaannut piareersimasut. Kina-miunik sulisussanik tikerartitsinissamik pilersaaruteqanngilagut. Kalaallit Nunaanni ingerlataqassagaanni pitsaanerpaajuvoq nunaqavissunik sulisoqarnissaq.

Vi arbejder på at få så mange som muligt af lokale som ansatte, og så tidligt som muligt i processen, for det er det mest økonomisk fordelagtige. Flere ledere vil i starten være fra udlandet, men vi har allerede set hos de lokale, er at de er i stand til at tage hvilken som helst arbejde. Det er ikke vores plan at importere kinesisk arbejdskraft. Skal man have aktiviteter i Grønland så er det bedst at benytte sig af lokal arbejdskraft.

Naalackersuisoq Kim Kielsen/

Kattuffiit nunamik aqutsisuunngillat, kisianni qinikkat aqutsisuupput. Nunatsinni ineriartortitsinissamut anguniakkat siunnerfiillu Inatsisartuni aamma Naalackersuisuni pisarput. ICC nunatsinni aqutsisuunngilaq. ICC soqutigisaqaqatigiiffiuvoq. Nunap inoqqaavi – tamanna Kalaallit Nunaanni qinikkanut ingerlatsivinnullu illuatungiliunnermut atussallugu ullutsinnut naleqqukkunnaarpoq. Inatsisitigut nuna aqunneqarpoq. Soqutigisaqaqatigiiffiit tusarniaanerit aqutigalugit tusarniarneqartarput.

Det er ikke organisationerne der styrer landet, men det folkevalgte. Visioner og mål for udvikling af landet sker i Inatsisartut og Naalackersuisut. Det er ikke ICC der styrer landet. ICC er en interesseorganisation.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Oprindelige folk – at bruge dette i Grønland som en modsætning til de folkevalgte og forvaltningen er ikke længere tidssvarende. Der er lovgivning, der styrer landet. Interesseorganisationer bliver hørt via høringer.

Naalakkersuisoq Jens-Erik Kirkegaard/

Uagut Kalaallit Nunaanniittugut pisuussutitut akisussaasuuvugut – nunamiittunut taamatullu imaniittunut. Inatsisartut aalajangiisartuupput, aammalu Naalakkersuisut aalajangiinernik piviusunngortitsisartuupput. Inatsisit malinneqartussaapput. Qinikkat nunatsinni aqutsisuupput, aammalu innuttaasut tusarniarneqartartussaapput, soorlu aamma soqutigisaqaqatigiiffiit tusarniarneqartartussaasut.

Interessant spørgsmål. Det er os i Grønland, der har ansvaret for ressourcerne – dem til lands som til vands. Det er Inatsisartut, der træffer beslutningerne, og det er Naalakkersuisut, der fører beslutningerne ud i livet. Lovgivningen skal følges. Det er de folkevalgte, der styrer landet, og befolkningen høres, som eksempelvis her, ligesom interessereorganisationerne bliver hørt.

Tage Frederiksen:

1. Suliffissanik pilersitsisoqarnissaa kissaatigineqarmat qujanarpoq.
Kisianni akileraarutitigut isertitassat pillugit apeqqummut: isertitat 75 mio. koruuninit amerlanerulerpata, danskit naalagaaffiat aningaasa amerlanerulissutaasut tigussavaat?
1. Det er godt at der ønskes etableret arbejdspladser.
Men i forhold til spørgsmålet om skatteindtægter: når indtægterne overstiger 75 mio. kr., vil den danske stat så tage det der overstiger det beløb? Hvem skal sikre, at de lokale arbejder vil være for os grønlandere?

Departementschef Jørn Skov Nielsen/Naalakkersuisoqarfimmi pisortaq Jørn Skov Nielsen

Namminersorneq pillugu inatsimmi allassimavoq, Kalaallit Nunaata aatsitassanut suliassaqarfimmi akisussaaffik tiguppagu agguataarineq imatut isikkoqalissasoq:

Pisinnaatitsissummik pigisaqartunit Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorluni ingerlataqarnermit isertitat Namminersorlutik Oqartussanut tutsinneqassapput. Isertitanut ilaapput ilaatigut roaylties, ingerlatseqatigiiffinnut aamma iluanaarutinit akileraarutit il.il.

Isertitat matuma siuliani taaneqartutut suussusillit Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorluni ingerlataneersut Namminersorlutik Oqartussanut tutsinneqarpata, naalagaaffiup Namminersorlutik Oqartussanut ataatsimoortumik tapiissutai annikillineqassapput, aningaasat ikilissutaasut ukiumi pineqartumi isertitat 75 mio. koruunit qaangerlugit inissisimasut affaattut annertussuseqassallutik.

Eqqaasitsissutigineqassaaq isertitat aatsitassarsiornermi aningaasaateqarfimmut, taanna atuutilerpat, tutsinneqartussaammata.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

2. Sulisunik atuisarneq: Najukkami sulisussarsiornermi allagarsiinerit annikitsut atorpeqassapput. Kisianni nunaqavissunik sulisoqartoqarnersoq kia pissusiviusuni misissorsinnaavaa?

I 2009 blev Selvstyreloven godkendt. Selvstyreloven siger, at når Grønland overtager råstofområdet så vil fordelingen se således ud:

Indtægter fra råstofaktiviteter fra rettighedshavere i Grønland tilfalder Grønlands Selvstyre. Indtægterne omfatter bl.a. royalties, selskabs- og udbytteskatter m.m.

Tilfalder der Grønlands Selvstyre indtægter af ovenstående art fra råstofaktiviteter i Grønland, reduceres statens bloktilskud til selvstyret med et beløb, der svarer til halvdelen af de indtægter, som i det pågældende år ligger over 75 mio. kr.

Det skal erindres at indtægterne tilfalder råstoffonden, når den er trådt i kraft.

2. Brug af arbejdskraft: Når der søges lokal arbejdskraft bruges små annoncer. Men hvem kan kontrollere at det vitterligt er lokal arbejdskraft, der bruges?

Naalakkersuisoq Jens-Erik Kirkegaard/

Aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi aalajangersarneqarpoq sulisussat, suliffeqarfiit najukkameersuussasut aamma suliareqqiineq najukkami pissasoq. Taamaattorli avataaniit sulisussanik suliffeqarfinillu tikisitsisoqarsinnaavoq unammillersinnaassuseqanngikkutta imaluunniit inunnik eqqortunik ilinniagaqarsimasunik peqanngikkutta.

Matuma siuliani allassimasut nakkutilliivigineqartussaapput.

Råstofloven fastslår at arbejdskraft, virksomheder og oparbejdning skal ske lokalt. Man kan dog hente arbejdskraft og virksomheder udefra, hvis vi ikke er konkurrencedygtige eller hvis vi ikke har folk med de rette uddannelser.

Der vil blive ført tilsyn med ovenstående. Det er vigtigt at bruge dette i forhandlingerne. Der skal være en aftale, som skal fornys hvert år.

Naalakkersuisoq Kim Kielsen/

Sulisinnaasut tamarmik sulissapput, taamaaliunngikkutta avataaniit soorlu Thailandimiut tikissapput suliarlorlutik nalunngilagullu taakku ulloq unnuarlu sulineramik sungiusisimasut.

I 2009 trådte Selvstyreloven i kraft. Vi vil forøge turismen, fiskeriet og miner, som kræver højere uddannelser. Ifølge §18 i Råstofloven er man forpligtet til at bruge lokal arbejdskraft; man er nødt til at ansætte lokale medarbejdere. Det skal være sådan, at alle der kan arbejde skal arbejde. Sker det ikke, vil

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

arbejdskraft udefra, eksempelvis fra Thailand, komme, og er klar til at arbejde døgnet rundt. Vi er nødt til at bede de unge om at tage ansvar.

Borgmester Jørgen Wæver Johansen/

Siunitsinni piffissaq pissanganarpoq, tassami IBA-mut isumaqatiginninniarnirit aqutigalugit sulisussat nunaqavissut amerlanerpaajutinniarnissaat angusussaavarput.

Dette projekt giver os så mange fordele. Heldigvis kan vi genforhandle vores aftale hvert år. Det bliver en spændende periode vi har forude de næste par måneder, for via IBA forhandlingerne vil vi opnå at flest muligt af den arbejdskraft, der bliver benyttet, er hjemmehørende.

Heinrich Petersen:

Sooq allanik generatoreqassava, Narsami aamma Qaqortumi peqareersoq? Qaqortumiippoq ataaseq dieselitortoq atorpeqanngitsoq.

Hvorfor skal de have ekstra generator, når der er én i Narsaq og Qaqortoq? Der er en ledig i Qaqortoq, en diesel.

Naalakkersuisoq Jens-Erik Kirkegaard/

Narsaq aamma Qaqortoq erngup nukinganit tamarmik pilersorneqarput aammalu innaallagissiorfeqarpoq sillimmataasumik dieselitortumik.

Narsami aamma Qaqortumi generatorit Qorlortorsuarmi qamittoortoqassagaluarpat sillimmataapput – taamaattumillu taakkua allanit atorpeqarsinnaanngilaat, aamma Tanbreez-imit.

Narsaq og Qaqortoq bliver begge forsynet med vandkraft og der er et reserveelværk med diesel.

Generatorerne i Narsaq og Qaqortoq er reserve hvis Qorlortorsuaq skal gå ned – og derfor kan disse ikke benyttes af andre, heriblandt heller ikke af Tanbreez.

Naalakkersuisoq Kim Kielsen/

Nukissiorfiit illoqarfinni nunaqarfinnilu pilersuisussaapput, taamaattumillu aatsitassarsiorfinnut pilersuinissamut pisussaaffeqarani. Aatsitassarsiorfiit namminneerlutik nukissiamik pilersorneqarnissaq isumagisussaavaat.

Nukissiorfiit har ansvaret for at forsyne byer og bygder, og de er derfor ikke forpligtet til at forsyne minevirksomheder. Det er minevirksomhederne selv der skal sørge for energi. Måske vil virksomheden i fremtiden blive bedt om at benytte grøn energi.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Borgmester Jørgen Wæver Johansen/

Heinrich Petersen-ip isumassarsiaa pitsaasuvoq. Qorlortorsuarmi periarfissat nutaamik eqqarsarfigigaanni aatsitassarsiorfiit tassanngaaniit nukissiamik mingutsitsinngitsumik pissarsinissaat periarfissaqalertussaavoq.

Det er en god ide Heinrich Petersen kommer med. Det skal debatteres/diskuteres i samfundet, hvis vi har landbrug. Nukissiorfiit kan åbne en ekstra turbine. Ved en nytænkning af Qorlortorsuaq mulighederne vil der blive skabt mulighed for at minevirksomhederne kan hente energi, der er grøn, derfra. Vores interesse er, at der bruges grøn energi i minebranchen.

John Ole Kleist:

1. Taakani tuttuq umimmaallu amerlapput. Pujoralammik mingutsitsisoqassanngitsooq upperinngilaa.
1. Rensdyr og moskusokser er der mange af der. Jeg tror ikke på at der ikke sker forurening af støv.

Naalakkersuisoq Kim Kielsen/

Misissuinerit ilisimatusarnermik aallaaveqartumik ingerlanneqarput aatsitassarsiorfimmik ingerlatsineq qanoq sunniuteqassanersoq takuniarlugu. Misissuinerit takutippaat qanoq pujoralaat siammassanersut. Misissuinerit Tanbreez-ip siunnersortaannit ingerlanneqartut uagut nammineq siunnersortitsinnit nalilersorneqarput. Taakkua inissereermata maannakkut taakkua tusarniaassutigalugit saqqummiuppavut.

Undersøgelser bliver gennemført videnskabeligt for at se hvilke konsekvenser minedriften kan få. Undersøgelserne viser hvordan støvet vil sprede sig. Undersøgelser foretaget af Tanbreez's konsulenter er blevet evalueret af vore egne konsulenter. Da disse er på plads kan vi nu fremlægge disse til høring.

Seniorforsker Gert Asmund, DCE/

Misissuinerit sumiiffimmi umimmaat tuttullu ilaatinneqanngillat. Killavaat Alannguanni aalisakkat mingutsitsivigineqarnissaanik ernumassuteqarnissaq pissutissaqarsorineqanngilaq.

Der findes ikke moskusokser og rensdyr i området. Der er ikke fundet anledning til at frygte forurening af fisk ved Killavaat Alannguat.

Naalakkersuisoq Jens-Erik Kirkegaard/

Misissuinerit ilisimatusarnermik tunngaveqartut suut tunngavigalugit aalajangiisoqassanersoq uppersaatissanut ilaapput. Suliffeqarfinnut piumasaqaataavoq aningaaserivimmi aningaasanik toqqorsissasut, saliinermut atugassanik. Tamanna aamma Nalunaq-mut atatillugu pisimavoq.

Siunertaavoq aatsitassarsiorfimmik ingerlatsinerimi iluaqutissartaasut ajoqutissartaasunit amerlanerussasut.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

2. Neqi aamma aalisakkeriviit sulisussaaleqisuaannarput. Aatsitassarsiorfiit sulisussanut tunngatillugu suli annertunerusumik ajornartorsiortitsilinninnissaat qanoq iliorluni pinngitsoorneqarsinnaava.

Videnskabelige undersøgelser er med til at dokumentere på hvilket grundlag der skal træffes beslutning. Det er et krav til virksomheder, at de skal deponere en sum penge i banken, som skal bruges til oprydning. Det er også sket i forhold til Nalunaq.

Formålet er at der skal være flere fordele end ulemper ved minedrift.

2. Neqi og fiskefabrikkerne mangler konstant arbejdskraft. Hvordan undgår man at minedrift skaber yderligere problemer i forhold til arbejdskraft.

Naalakkersuisoq Jens-Erik Kirkegaard/

Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqisoqartoq ilumoorpoq, sulisussanik pisariaqartitsisoqaraluartoq 4000-it pallillugit suliffeqanngillat. Pikkorissaanerit ingerlanneqarput, ilaatigut Sisimiuni Aatsitassanut ilinniarfimmi. IBA-mut isumaqatiginninniarnert aallartippata sulisartut kattuffii akuliutsinneqassapput. Ataatsimoorluta kivitseqataasariaqarpugut.

3. Aatsitassarsiorfiup qimanneqarnera kuultisiorfiup qimanneqarneranut pissava – salinneqarani.

Det er rigtigt at der er en høj ledighed i Grønland selvom der er behov for arbejdskraft for der er op til 4000 ledige. Der er kurser i gang, blandt andet i Sisimiut i Råstofskolen. Når IBA-forhandlingerne går i gang, vil de faglige organisationer blive inddraget. Vi skal løfte i flok.

3. Vil minen blive forladt som guldminen blev forladt – uden oprydning.

Naalakkersuisoq Kim Kielsen/

Nalunap matuneqarnera maannakkut ingerlanneqarpoq.

Nalunap eqqaani uillut aalisakkallu misissuinermi sammineqarput, aammalu tamaani mingutsitsisoqarsimanerani paasisaqartoqanngilaq.

4. Erngup nukinganik nukissiorfimmi turbinit pingajussaas qanoq iliorluni ikkunneqarsinnaassava taamaalilluni CO2-mik aniatitsineq annertusineqassanani?

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Lukningen af Nalunaq er nu ved at blive afviklet.

Der er undersøgelser foretaget ved Nalunaq for muslinger og fisk, og der er ikke konstateret forurening der.

4. Hvorfor kan man ikke installere 3. turbine i vandkraftværket så der ikke udledes øget CO2-udledning?

Naalakkersuisoq Kim Kielsen/

Ilumoorpoq CO2-mik aniatitsineq aatsitassarsiorfinnik ingerlatsineq annertunerulerpat aamma annertusisussaasoq. Tamatumunnga pissutaasut arlalippassuupput, assersuutigalugu nunami nunap sumiiffiit tunngasut. Aamma erseqqissarneqassaaq aatsitassarsiorfinnik ingerlatsinermi nuna qanoq iliorfigineqartassanersoq aammalu qanoq isikkoqartillugu qimanneqartassanersoq erseqqilluinnartunik maleruagassaqarmat.

Det er rigtigt at der vil ske en forøgelse af CO2-udledning også ved øget minedrift. Det er der mange grunde til, f.eks. landets geografi. Det skal også understreges, at der er helt klare regler for, hvordan landskabet skal behandles ved minedrift, og i hvilken tilstand den skal forlades. Udledningen af CO2 vil forøges; men Grønland bruger så lidt sammenlignet med andre lande.

Nalunaq er etableret under den danske lovgivning, så vi må lave tilsvarende krav i lovgivningen i Grønland. Landskaberne SKAL rekonstrueres, når minen er lukket.

Emilius Josenius:

Nalunaq-mi ukiut sisamat sulivunga, aammalu akuutissat uumaatsut qanoq atorpeqassanersut nalunngilara. Tanbreez akuutissanik uumaatsunik atuinissamik ammaassappat, atorfinittussanit tullerriaartunit sallsaassanerpugut?

Jeg har arbejdet i Nalunaq i fire år, og jeg ved hvordan kemikalier skal benyttes. Hvis Tanbreez vil åbne for brug af kemikalier, vil vi så stå forrest i køen over dem der bliver ansat? Hvor vil I uddanne folk? Vi er erfarne folk.

Greg Barnes, Tanbreez/

Kemikalier atorpeqassanngillat tassami saviup kajungerisaanik immikkoortitserissut atorpeqassagami.

Vi kommer ikke til at bruge kemikalier, men vil bruge magnetisk sortering.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Naalakkersuisoq Jens Erik Kirkegaard/

Qinnuteqaatip qanoq isikkoqarnera malillugu akuutissanik uumaatsunik atuisoqassanngilaq.
Taamaakkaluartoq tamanna pisussanngussappat akuutissat uumaatsut atorineqartussanngorlutik, tamanna isummerfigineqartussaavoq.

Sådan som ansøgningen ser ud vil der ikke blive brugt kemikalier. Skulle det alligevel ske, at der bliver brugt kemikalier, vil der blive taget stilling til det. Processen må ske i Grønland så meget som muligt.

Telef Levisen:

Aatsitassarsiorfik qaqugu atorineqalissava?

Vi kan næsten ikke vente på de nye arbejdspladser. Jeg har været fisker og har altid hørt om mineplanerne, også London Mining. Jeg ser frem til, at dette projekt starter. Hvornår vil minen blive taget i brug?

Naalakkersuisoq Jens-Erik Kirkegaard/

Naalakkersuisunut suliaasaq pingaarnerpaaq tassaavoq suliffissanut sinaakutissanik pilersitsinissaq.
Paasisinnaalluarpara suliffissanik nutaanik pilersitsisoqarnissaa neriulluarfigineqartoq. Pilersaarutaavoq 2015 tassaassaq ukioq sanaartornerup aallartiffissaa, aammalu paaaneq 2017-imi aallartissasoq.

Det vigtigste opgave for Naalakkersuisut er, at skabe rammer for arbejdspladser. Jeg kan godt forstå at der ses frem til etableringen af nye arbejdspladser. Det er planen at 2015 er året for opstart af anlægget, og at udvindingen begynder i 2017.

Borgmester Jørgen Wæver Johansen/

Kajungerisartut atorlugit suliareqqiineq taavalu kemikaliet atorlugit suliareqqiineq suliffissaqartitsinermik annertuumik pilersitsineq.

Taamaattumik kommunep suliffeqarfiullu suleqatigiillutik ineriartortitseqatigiinnissaat pisariaqarpoq, taamaasilluni suliffiit pisariaqarteqisagut pilersinneqarsinnaammata.

Jeg forstår, hvad du siger. Vi vil have arbejde. I Sydgrønland er vi interesseret i at starte processen. Etableringen af sorteringen samt brug af kemikalier vil skabe en del arbejdspladser. Derfor er det vigtigt at kommunen i samarbejde med selskabet skaber udvikling således at der kan etableres de stærkt efterspurgte arbejdspladser, og at vores arbejde forbliver i Grønland.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Amos Ezekiasen:

Urani piiarneqartoo qanoq annertutigissava?

I siger, der ikke er noget uran. Men hvor stor er uranforekomsten? Vil der være biprodukt som består af uran? Ved et hvilket som helst miljø er det hele nødt til at blive målt.

Naalakkersuisoq Jens Erik Kirkegaard/

Akuersaangilluinnarnissaq pillugu tunngaviusumik aalajangiineq isumaqarpoq, aatsitassat 60 ppm tikillugu uranimik akoqartut piiqqusaanngitsut. Killavaat Alannguannut tunngatillugu misissuinerit takutippaat aatsitassani qaqtigoortuni piiarneqartussatut kissaatigineqartuni uranip annertussusaata killissaq taanna inorujussuaraa.

Principbeslutningen om nultolerancen betød, at mineraler med uran over 60ppm ikke må udvindes. For Killavaat Alannguat's vedkommende viser undersøgelserne, at mængden af uran i de sjældne jordarter der ønskes udvundet, er langt under denne grænse.

Seniorforsker Gert Asmund, DCE/

Annikitsumik uranitaqarpoq – kisianni pinngortitami nalinginnaasumik nunami nassaassaasartumit annertunerunngilaq. Qinnorneqarneranut tunngatillugu pingaaruteqanngilaq.

Der er en smule uran – men den er ikke større end hvad der findes som baggrundsstråling i naturen generelt. Den har ikke nogen strålingsmæssig betydning.

Greg Barnes - Tanbreez/

Killavaat Alannguanni uranip annertussusaa aalisakkani inunnilu peqartarneratut annertutigaaq. Aalisakkat ajornartorsiutitaqanngitsumik avammut tunisarpavut.

Urani Killavaat Alannguanni aatsitassarsiorfimmik ingerlatsinermi saniatigut tunisassiarineqartussaangilaq.

Mængden af uran i Killavaat Alannguat er ligeså stor som forekomsten i fisk og i mennesket. Fisken eksporterer vi uden at det er problem.

Uran vil ikke være et biprodukt ved minedrift i Killavaat Alannguat.

Naggataarutaasumik oqaaseqaatit

Afsluttende bemærkninger

Borgmester Jørgen Wæver Johansen/

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Neriuppunga innuttaasut ataatsimiititsinermut matumunnga takkussimasut apeqquiminnik akissutisisimallutik misigisimassasut. Tamatuma saniatigut 2. december 2013 tikitsinnagu bmp@nanoq.gl aqutigalugu tusarniaanermut akissuteqaatitsinnik nassiussinissamut periarfissaqarpusi. Suliniutit Kalaallit Nunaata kujataani suliffissanik pilersitsiviusinnaasut tamaasa pisariaqartippavut.

Jeg håber at befolkningen som er kommet til dette møde føler at de har fået svar på deres spørgsmål. Derudover har I mulighed for at sende hørings svar inden 2. december 2013 til bmp@nanoq.gl. Vi har brug for alle de initiativer der kan skabe arbejdspladser i Sydgrønland.